

**Міністерство освіти і науки України
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Факультет психології і соціології
Кафедра соціальної педагогіки**

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської науково-практичної конференції
МОЛОДИХ НАУКОВЦІВ**

Харків, 2016

9. Сергєєва Н.В. Соціально-педагогічні умови профілактики комп'ютерної адикції підлітків [Текст]: автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.05 / Н.В. Сергєєва; Ін-т пробл. виховання НАПН України. - К., 2010. - 19 с.

Сахненко Т.І. *Підготовка майбутніх соціальних педагогів до профілактики залежності підлітків від соціальних мереж.*

У статті узагальнено відомості про принципи побудови соціально-педагогічної роботи з підлітками, залежними від соціальних мереж. Обґрунтовується необхідність підготовки майбутніх соціальних педагогів до здійснення профілактики небезпеки у віртуальному просторі. Визначено вимоги до підготовки соціальних педагогів до роботи з підлітками, схильними до залежності від соціальних мереж.

Ключові слова: профілактика залежності підлітків від соціальних мереж, підготовка майбутніх соціальних педагогів.

Sakhnenko T.I. *Training of future social pedagogues for prevention the dependency of teenagers from social networks.*

The article summarises the information about the principals of the construction of the social and pedagogical work with teenagers who have dependency from the social networks. The necessity of training future of social pedagogues to implement prevention of of danger in cyberspace is grounded. The requirements for the social pedagogues training who works with the teenagers inclined to the addiction from the networks sites are determined.

Keywords: the preventive measures of the teen's addiction from the networks sites, the training of the future social pedagogues.

УДК 37.013.42:[378.6:61]

Соболь І.Є.

ФУНКЦІЇ ТА ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ СОЦІАЛЬНОГО ПЕДАГОГА З АДАПТАЦІЇ СТУДЕНІВ-ПЕРШОКУРСНИКІВ МЕДИЧНОГО КОЛЕДЖУ

Постановка проблеми. Сьогодні українському суспільству потрібні самостійні, ініціативні та творчі особистості, зі сформованою життєвою позицією, які володіють певними знаннями та навичками, здатні до ефективної самореалізації. Особливо актуальними ці завдання є для студентської молоді, зокрема для студентів першокурсників, які щойно розпочинають опановувати професію. Тому, для них вкрай важливо створити якісне освітнє середовище у навчальному закладі, яке буде наповнюватись відповідним змістом різними спеціалістами, у тому числі й соціальним педагогом. У зв'язку з цим виникає необхідність у розгляді функцій та змісту діяльності соціального педагога, завдання якого полягає у здійсненні соціально-педагогічної діяльності з адаптації студентів-першокурсників медичного коледжу.

Проблема адаптації першокурсників у наукових роботах турбує багатьох вчених та широко ними обговорюється. Це пов'язано з тим, що від успішності цього процесу багато в чому залежить подальша професійна кар'єра і особистісний розвиток майбутнього спеціаліста. Успішне розв'язання вище окреслених завдань залежить від рівня професійної підготовки соціального педагога, його спроможності оптимізувати процес адаптації студентів першого курсу у навчальному закладі, реалізуючи систему якісної соціально-педагогічної допомоги та підтримки з урахуванням сучасних прийомів, технологій та засобів впливу на дезадаптованих студентів.

Аналіз актуальних досліджень. Вивченням проблеми адаптації студентів до умов ВНЗ займалися Г. Александров, Л. Бенедиктова, Р. Бибрих, В. Брудний, Т. Волгина, В. Гаврилова, С. Глушакова, А. Кухарчук, В. Лагерєв, Г. Левківська, О. Орехова, П. Просецький, В. Сорочинська. Окремо слід виділити дослідження, присвячені вивченню процесу адаптації студентів до умов ВНЗ 90-х років ХХ ст. (Т. Буякас, Л. Мітіна, М. Молоканов, Д. Оборіна та ін.). Науковці акцентують увагу на змінах, що зазнає особистість у процесі адаптації, формуванні в майбутніх фахівців «образу-Я», ціннісних орієнтацій.

Аналіз літератури дозволяє визначити, що науковцями робилися численні спроби визначення сутності феномену «адаптація до навчання у ВНЗ». І на сьогодні існують різні підходи до його тлумачення. Отже, адаптація до навчання у ВНЗ – це:

- розуміє процес активного пристосування й вольової реалізації засвоєних норм та цінностей в умовах конкретної ситуації [2, с. 4]. При цьому Г. Александров акцентує саме на вольовому, усвідомленому процесі реалізації норм та цінностей. За відсутності зазначеного відбувається не адаптація, а зовнішнє пристосування, що призводить до конформної поведінки, псевдоадаптації (індивід створює видимість прийняття норм та цінностей, а насправді поступається груповому тиску);

- М. Буланова-Топоркова, А. Духавнева, Л. Столяренко розглядають адаптацію у двох напрямках: адаптація особистості до нового зовнішнього середовища й адаптація як ставлення на цій основі її нових якостей. Таким чином, адаптація студентів трактується як процес приведення основних параметрів соціальних і особистісних характеристик студента у стан динамічної рівноваги з новими умовами вузівського середовища [1, с. 244];

- активне творче пристосування студентів до умов вищої школи, у процесі якого в них формуються уміння й навички організації розумової діяльності, здібності до обраної професії, раціональний колективний та власний режим праці, дозвілля й побуту, система роботи з професійної самоосвіти й самовиховання професійно значущих якостей особистості [2, с. 21];

- процес активного пристосування студентів на навчально-виховного середовища ВНЗ, що включає оволодіння знаннями, уміннями й навичками, новими формами й методами навчальної роботи, залучення до нових видів пізнавальної й наукової діяльності, засвоєння нових соціальних норм, звичаїв, традицій, вимог колективу, нових побутових умов життя в студентському

гуртожитку з урахуванням особливостей національної культури, цінностей, норм [4, с. 116].

Вважаємо доцільними погляди Т. Волгіної, яка акцентує, що адаптація до вузівського образу життя, навчання, дозвілля пов'язана зі стрімкою зміною соціального стану особистості. Основний зміст процесу адаптації дослідниця визначає як: нове ставлення до професії; засвоєння нових навчальних норм, оцінок, способів та прийомів самостійної роботи; пристосування до нового навчального колективу, його звичаїв та традицій; оволодіння новими видами наукової діяльності, науково-дослідної роботи студентів; пристосування до нових побутових умов у студентському гуртожитку, нових зразків студентської культури, нових форм використання вільного часу [4].

Отже, узагальнення різних підходів дає змогу констатувати, що визначення науковцями терміну «адаптація особистості до навчання у ВНЗ» характеризується взаємо доповнюванням одне одного. Також наукові дослідження переконують у тому, що означена адаптація – складний, довготривалий, а інколи гострий та болісний процес, обумовлений необхідністю відмови від звичного, подолання численних та різнопланових адаптаційних проблем та професійних труднощів.

Мета статті. На основі аналізу наукової літератури виявити функції та зміст діяльності соціального педагога з адаптації студентів-першокурсників медичного коледжу.

Виклад основного матеріалу. Вивчення та аналіз наукових робіт Т. Алексєєвої, Ю. Александровського, О. Безпалько, О. Щербак та інших дозволяє констатувати, що адаптація студентів відіграє провідну роль не тільки у пристосуванні до умов у ВНЗ, а й у подальшому житті. Тому, на підставі цього можна стверджувати про необхідність наявності професіонала (соціального педагога), який допоможе подолати проблеми дезадаптованому студенту.

Загальновідомо, що соціальний педагог – спеціаліст з виховної роботи з дітьми, підлітками, молоддю, дорослими, який покликаний створювати сприятливі соціальні, навчально-виховні умови для розвитку і соціалізації особистості [1]. Соціальний педагог, надаючи соціально-педагогічну допомогу, реалізує наступні функції:

- *аналітико-діагностична функція:* вивчає, реально оцінює особливості соціального мікросередовища, ступінь і спрямованість впливу середовища на студента-першокурсника, його соціальний статус в різних сферах діяльності і спілкування, визначає та аналізує соціальні фактори, їх спрямованість і вплив на особистість;

- *прогностична функція:* на основі аналізу соціальної і педагогічної ситуації програмує і прогнозує процес виховання і розвитку студента першого курсу, надає допомогу у саморозвитку і самовихованні особистості, визначає перспективи розвитку особистості в процесі соціалізації;

- *організаційно-комунікативна функція:* сприяє включенню суб'єктів виховної діяльності в процес соціального виховання студентів-першокурсників,

спільної праці і відпочинку, ділові та особисті контакти, зосереджує інформацію про впливи ВНЗ (позитивного і негативного) на студента;

- *корекційна функція*: здійснює корекцію всіх виховних впливів на студентів-першокурсників як з боку сім'ї, так і соціального середовища, в тому числі і неформального;

- *координаційно-організаційна функція*: організовує соціально значущу діяльність студентів-першокурсників у відкритому мікросередовищі, впливає на організацію відпочинку;

- *функція соціально-педагогічної підтримки і допомоги*: надає кваліфіковану соціально-психолого-педагогічну допомогу студенту-першокурснику у саморозвитку, самопізнанні, самооцінці, самоствердженні, самоорганізації, самореабілітації, самореалізації;

- *психотерапевтична функція*: турбується про душевну рівновагу студента, про його почуття, переживання, надає допомогу у вирішенні міжособистісних конфліктів, позбавленні депресивного стану;

- *реабілітаційна функція*: організує систему заходів з соціально-педагогічної реабілітації і підтримки студентів, які за різних причин (хвороба, інвалідність, переживання стресу тощо) відчують соціально-економічні, професійні та інші труднощі в системі професійних, сімейних, інших взаєминах, що викликають різні форми соціальної дезадаптації [2; 3; 6; 7].

Метою діяльності соціального педагога з дезадаптованими студентами визначено надання допомоги дітям у процесі соціалізації, яка включає в себе засвоєння знань, умінь та навичок, а також набуття навичок життя у дорослому суспільстві, придбання соціально-психологічної та професійно значимої спрямованості. Реалізація мети передбачає організацію праці з різними суб'єктами цього процесу: педагогічним колективом, координаторами з виховної роботи, органами студентського самоврядування, батьками. Саме спільна діяльність сприятиме безболісному і легкому подоланні проблем, які можуть виникнути у студентів під час адаптації до ВНЗ [7, с. 47; с. 50].

Діяльність соціального педагога потребує використання сукупності різних форм і методів для покращення психоемоційного стану і соціалізації студентів-першокурсників, а саме: роз'яснення складних життєвих проблем, які виникли у студента в той чи інший ситуації, довірче спілкування, включення в активне життя навчального закладу, тренінги, арт-терапія, семінари. До ефективних форм роботи відносяться роз'яснювальні бесіди щодо етики, соціалізації, кураторські години, тематичні вечори, організація роботи та відпочинку, культмасові заходи, спортивні змагання, тощо.

Висновки. Підсумовуючи вищезазначене, дійшли висновку про те, що для особистісного розвитку та професійного становлення студентам необхідна цілеспрямована допомога, підтримка і супровід на професійному рівні. Отже, соціальний педагог – це покликання, це та людина яка сприятиме всебічному розвитку; надаватиме можливість вирішувати власні проблеми самостійно, забезпечуючи підтримку і соціально-педагогічний супровід у разі необхідності; навчить досвіду у вирішенні особистісних, психологічних та інших проблем.

Список використаних джерел

1. Александровский Ю. А. Состояния психологической дезадаптации и их компенсация / Ю. А. Александровский. – М. : Эксмо, 2006. – 448 с.
2. Алексеева Т. В. Психологічні фактори та прояви процесу адаптації студентів до навчання у вищому навчальному закладі : дис. ... канд. психол. наук: 19.00.01 ; КНУ ім. Тараса Шевченка / Т. В. Алексеева. – К., 2003. – 204 с.
3. Безпалько О. В. Соціальна педагогіка в схемах і таблицях : навчальний посібник / О. В. Безпалько. – К. : Центр навчальної літератури, 2003. – 134 с.
4. Канішевська Л. В. Виховання соціальної зрілості старшокласників загально освітніх шкіл-інтернатів у позаурочній діяльності : монографія / Л. В. Канішевська. – К. : ЦНП, 2011. – 368 с.
5. Родчанин Е. Г. Гуманист. Мыслитель. Педагог : Об идеалах В. А. Сухомлинского / Е. Г. Родчанин, И. А. Зязюн, А. Л. Черненко. – Ростов н/Д : Альтаир, 2011. – 160 с.
6. Щербак О. І. Професійно-педагогічна освіта : теорія і практика : монографія / О.І. Щербак / [за ред. Н.Г. Ничкало]. – К. : Наук. світ, 2010. – 279с.
7. Професійна підготовка соціального педагога : теоретико-практичний контекст : навчальний посібник / [за ред. А. Й. Капської]. – К., 2010. - 208 с.

Соболь І. Є. Функції та зміст діяльності соціального педагога з адаптації студентів-першокурсників медичного коледжу.

У статті представлені функції та зміст діяльності соціального педагога з адаптації студентів-першокурсників медичного коледжу: компетентність педагогічного колективу та батьків з адаптації студентів, методи, форми і засоби роботи зі студентами.

Ключові слова: функції, зміст, адаптація, дезадаптація, студенти-першокурсники, діяльність, соціальний педагог.

Sobol I. E. Functions and contents of activity of social pedagogues to adaptation of first-year students of medical college.

The author presents functions and contents of activity of social pedagogues to adaptation of first-year students of medical college: competence of the teaching staff and parents at adaptation of students, methods, forms and means of working with students.

Keywords: function, content, adaptation, disadaptation, first-year students, activities, social pedagogue.